

Kisebbségi felsőoktatás és identitás

A finn példa

A nyelvi kisebbségekkel foglalkozó kutatások egyik központi témája az anyanyelvi oktatás és az identitás kapcsolata. A témával foglalkozók egyik legfőbb célkitűzése annak tanulmányozása, hogyan befolyásolja az identitást, ha a kisebbségi gyermek a kisebbségi, illetve a többségi népcsoport nyelven kapcsolódik be az oktatásba.

A kutatások túlnyomórészt az általános iskolára irányulnak, és csak ritkán a kisebbségi oktatás más területeire, így például a kisebbségi felsőoktatásra. Ennek hátterében főként az a tapasztalat húzódik meg, hogy a gyermek identitása az oktatás korai fázisában a legképlékenyebb, ezért a kisebbségi és a többségi általános iskola közötti választás különösen nagy szerepet játszik a gyermek identitásának további alakulásában. Másrészt a kisebbségi főiskolák, egyetemek identitásformáló szerepének vizsgálatában eleve korlátokat szab az a körülmény, hogy meglehetősen kevés azon kisebbségi közösségek száma, amelyek saját – vagyis kisebbségi nyelven működő – felsőoktatási intézménnyel büszkélkedhetnek.

A finnországi svédek azonban közülük tartoznak.

Svédek Finnországban

A legfrissebb népszámlálási adatok szerint Finnország 5,2 millió lakosának 5,5 százaléka, mintegy 285 ezer fő svéd anyanyelvű. (1) A finn nyelvűek már az 1919-es alkotmányban rögzítették, hogy államuknak – amelynek 1920-ban 341 ezer (13 százalék) svéd anyanyelvű polgára volt – a finn mellett hivatalos nyelve a svéd is, és ezt a passzust a 2000-ben elfogadott új alkotmány is változatlan formában átvette.

A svéd nyelv használatáról előbb az 1922-es, majd a 2004-es nyelvtörvény rendelkezett. Ezek a finnországi svédek számára gyakorlatilag teljes körű hivatalos nyelvhasználatot, az oktatás és a kultúra területén pedig autonómiát biztosítanak. A nyelvtörvény szerint az ország „másik hivatalos nyelve” minden olyan településen hivatalosan használható, ahol az adott nyelvcsoporthoz aránya eléri a 8 százalékot vagy a 3000 főt. Akadnak azonban olyan települések is – így például az Österbotten tartomány szívében fekvő kisváros, Närpes (2) –, ahol a finn nyelvűek száma nem éri el a 8 százalékot, illetve a 3000 főt, s így – mivel a két nyelv minden tekintetben azonos jogokkal rendelkezik – csak a svéd nyelv használható hivatalosan.

Azok a személyek, akik valamilyen élethelyzetben nem tudnak maradéktalanul élni nyelvi jogaikkal, a finnországi svéd parlamenthez (Finlands Svenska Folkting), az igazságügyi minisztériumhoz, illetve a parlament igazságügyi jobbiztosához fordulhatnak panasszal.

Svéd nyelvű felsőoktatás Finnországban

A finnországi svéd közösség helyzete rendkívül pozitívnak tekinthető a felsőoktatás szempontjából is. Az 1918-ban alapított, hét karral rendelkező Lbo Akademi turkui, vaasai és jakobstadi intézeteiben, valamint az 1909-ben alapított Svéd Közgazdasági és Kereskedelmi Egyetem helsinki és vaasai campusain teljesen egészében svéd nyelven folyik az oktatás. Előbbinek 8000, utóbbinak 2500 hallgatója van. Ugyancsak egynyelvű svéd intézmény a Helsinkii Egyetem autonóm svéd egységeként működő Svéd Társadalomtudományi Főiskola is. Mivel az oktatás ezekben az intézményben túlnyomórészt svéd

nyelven folyik, azoknak a – többnyire finn anyanyelvű – felvételizőknek, akik nem svéd nyelven végezték a középiskolát, svéd nyelvből külön felvételi vizsgát kell tenniük.

Sajátosan finnországi intézmények az úgynevezett kétnyelvű egyetemek. A Helsinki Egyetem, a Műszaki Egyetem, a négy művészeti egyetem kétnyelvű intézmények, ami azt jelenti, hogy mindegyikben működik bizonyos számú svéd professzúra is, és a hallgatóknak a vizsgák, dolgozatírások alkalmával joguk van anyanyelvüket használni, függetlenül attól, hogy az a finn vagy a svéd. Mindemellett a Helsinki Egyetem orvostudományi karán, valamint a Színművészeti Egyetem színművész tagozatán évről évre indul svéd nyelvű képzés is.

A jól szervezett svéd nyelvű felsőoktatás egyik következménye, hogy Finnországban a svéddek körében magasabb a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, mint a finneké. 1998-as adatok szerint a svéd ajkúak 28,7 százaléka, a finn ajkúak 24,2 százaléka rendelkezik felsőfokú végzettséggel. (*Finnäs és Saarela*, 2002) Az eltérés egyfelől azzal indokolható, hogy a svéddek által lakott, viszonylag kis földrajzi területen lényegesen magasabb az „egy főre eső” egyetemek száma, mint az ország egészében (3); másrészt a svéd nyelvűek számára fenntartott egyetemi férőhelyek száma arányaiban magasabb, mint a finn nyelvűek számára fenn tartottaké.

A svéd nyelvű egyetemek működésének egy további következménye, hogy egyes pályákon a svéddek aránya lényegesen magasabb, mint a finn népességen belüli számárányuk. 1997-ben például az összes elsőéves finnországi egyetemista közül a svéddek tették ki a gazdasági karokon tanulók 16,2 százalékát, a társadalomtudományi karokon tanulók 12,2, a színház- és táncművészeti karokon tanulók 14,1, a teológia karokon tanulók 10,2 százalékát (*Finnäs*, 1998), noha akkor Finnország lakosságának csak 5,8 százaléka volt svéd anyanyelvű.

A kutatás tárgya

A kisebbségi felsőoktatásban részt vevő hallgatók szociális és nyelvi háttérének feltérképezésére, kulturális orientációjuk megismerésére, illetve annak vizsgálatára, hogy a kisebbségi nyelven zajló felsőoktatási hogyan hat az identitás alakulására, 2007 januárjában kérdőíves felmérést végeztem a Svéd Társadalomtudományi Főiskola és a Svéd Közgazdasági és Kereskedelmi Egyetem hallgatóinak körében.

Az intézmények

A Svéd Társadalomtudomány Főiskolát 1943-ban azzal a céllal hozták létre, hogy svéd anyanyelvű, illetve svédül tudó szakembereket képezzen Finnország kétnyelvű területeinek önkormányzatai és más állami intézményei számára. A főiskola magánkezdeményezésre jött létre, 1974 óta azonban állami finanszírozású. 1984 óta a Helsinki Egyetem autonóm, svéd nyelvű egységeként működik, és ugyancsak ebben az évben alapították kutatóintézetét is, melyben elsősorban a média, a kommunikáció, az európai integráció, valamint az etnicitás terén végeznek kutatásokat. Az intézményben a következő szakok működnek: államigazgatás, szociológia, szociálpszichológia, szociális munkás, szociálpolitika, politológia és újságírás. Jelenleg 520 hallgatójuk van.

A Svéd Közgazdasági és Kereskedelmi Egyetemet finnországi svéd üzletemberek alapították 1909-ben. Az intézményben főiskolai, egyetemi, licenciatusi, valamint doktori szinten folyik képzés, és tartozik hozzá egy nemzetközileg elismert gazdasági kutatóintézet is. Az egyetem Helsinki és Vaasa-i campusán jelenleg mintegy 2500-an tanulnak; a képzés – a közgazdaságtól a marketingen és a pénzügyön át a logisztikáig bezárólag – összesen 12 szakon folyik. A versenyképesség növelése érdekében az intézmény néhány éve elindította az angol nyelvű képzést is, így az egyetemi diploma angol nyelven is megszerzhető. Az egyetem 1975 óta állami finanszírozású.

A hallgatók nyelvi háttere

Fjalar Finnäs, az Abo Akademi demográfus professzora a svéd iskolákban tanuló gyermekek nyelvi hátterét vizsgálva megállapította (Finnäs, 1996), hogy a gyermekek egy jelentős része függetlenül attól, hogy svéd vagy finn anyanyelvűnek regisztrálták őket, egyes házasságból érkeznek, s ezért a szülők nyelvi hovatartozásának feltérképezése sokkal pontosabb képet ad a gyermek nyelvi identitásáról, mint a gyermek regisztrált anyanyelve (hiszen az csak „svéd”, „finn” vagy „más” lehet).

Ebből kiindulva a kutatásban résztvevő hallgatókat nem a hivatalos nyilvántartásban szereplő anyanyelvük, hanem családjuk nyelvi összetétele szerint soroltam csoportokba.

Kérdőívet összesen 291 hallgató töltötte ki, ám közülük csak 245 kérdőívet dolgoztam fel. Ennek oka egyrészt az volt, hogy a svéd kultúrához való kötődés vizsgálatára olyan kérdéseket tettem fel, melyek a médiahasználatra vonatkoztak, és a Svéd Társadalomtudományi Főiskola újságíró hallgatóinak e kérdésekre adott válaszait nem tartottam relevánsnak. Másrészt a Svéd Közgazdasági és Kereskedelmi Egyetemem néhány éve beindult az angol nyelvű képzés is, így azon hallgatók válaszait, akik angolul tanulnak – mivel a kutatás egyik lényeges pontja a svéd nyelvű felsőoktatáshoz való kötődés megismerése volt –, szintén nem használtam fel.

1. táblázat. A hallgatók megoszlása szülei anyanyelve szerint

<i>Svéd anya + svéd apa</i>	<i>Svéd anya + finn apa</i>	<i>Finn anya + svéd apa</i>	<i>Finn anya + finn apa</i>
107	41	53	44

Az adatok feldolgozásához három vizsgálati csoportot állítottam fel. Ezek a következők:

1. Svéd nyelvűek. N=107
2. Kétnyelvűek. N=94
3. Finn nyelvűek. N=44

A kérdőívben feltett kérdéseket tematikailag a következő négy kategóriába soroltam: háttérváltozók; az egyetemhez való kötődés; kulturális kötődés; identitás.

Adatok

Háttérváltozók

2. táblázat. Milyen nyelven beszéltek otthon a családban?

	<i>Csak svédül</i>	<i>Többet svédül (de finnül is)</i>	<i>Mindkettőt ugyanannyit</i>	<i>Többet finnül (de svédül is)</i>	<i>Csak finnül</i>
Svéd nyelvűek	89,7	9,3	0,9	0	0
Kétnyelvűek	9,6	22,3	44,7	19,1	4,3
Finn nyelvűek	0	2,3	4,5	15,9	77,3

A 2. táblázatból jól látható, hogy a svéd nyelvű hallgatók családjában túlnyomórészt (90 százalék) kizárólag a svéd nyelvet használják, és csak 10 százalékuk családjában beszél otthon finnül is. A finn nyelvű hallgatók családjainak ezzel szemben egynegyede beszél svéd nyelven is odahaza. A kétnyelvű családok otthoni nyelvhasználata kiegyensúlyozottnak, szimmetrikusnak tekinthető, hiszen a megkérdezettek közel fele mindkét nyelvet ugyanannyit használja odahaza; emellett csaknem ugyanannyian állítják, hogy többet használják otthon a svéd nyelvet, mint ahányan a finnról állítják ugyanezt; a családban csak svédül, illetve csak finnül beszélő kétnyelvűek aránya alacsonynak tekinthető.

Megjegyzés

Felmerül a kérdés, hogyan lehetséges, hogy olyan családokban, ahol minkét szülő svéd anyanyelvüként van regisztrálva, használják a finn nyelvet is; és fordítva, olyan családokban, ahol mindkét szülő finn anyanyelvüként van regisztrálva, használják a svéd nyelvet is? A jelenségre az szolgálhat magyarázatul, hogy – ahogy már említettük – a hivatalos nyelvi regisztráció nem mond eleget a finn állampolgárok nyelvi identitásáról. Valószínűsíthető, hogy a homogénnek tekintett svéd családban az egyik szülő valójában vegyes házasságból származik, és ezért használja otthon a finn nyelvet is; míg a homogénnek tekintett finn családokban az egyik szülő valójában úgyszintén vegyes házasságból származik, és ezért használja otthon a svéd nyelvet is. Egy sajátos, de jellemző körülmény emellett, hogy azok a finn nyelvűek, akik az 1970-es és 1980-as években kívándoroltak Svédországba, később azonban visszatértek Finnországba, gyakran svéd tanítási nyelvű iskolába írták gyermekeiket, és a svéd nyelvet is használták, használták a családban. (*Lojander és Visapää, 2005*)

3. táblázat. Milyen tanítási nyelvű gimnáziumban tanultál?

	<i>Svéd</i>	<i>Finn</i>	<i>Egyéb</i>
Svéd nyelvűek	96,3	0,00	3,7
Kétnyelvűek	85,1	13,8	1,1
Finn nyelvűek	31,8	61,4	6,8

A 3. táblázatból jól látható, hogy a svéd nyelvű felsőoktatásban részt vevő hallgatók döntő része svéd iskolai háttérrel rendelkezik. A svéd nyelvűek között senki sincs, aki (az általános és) a középiskolát finn nyelven végezte volna, és ugyancsak svéd iskolai háttérrel rendelkezik a legtöbb kétnyelvű hallgató (85 százalék), valamint a finn ajkúak csaknem egyharmada is.

A finn és a kétnyelvű diákok egy része finn nyelven végezte iskoláit. Közülük a kétnyelvűek számára a svéd felsőoktatás és a svéd iskolai környezet komoly szerepet játszhat a svéd nyelvtudás megerősítésében, míg a finn ajkúak számára egyfajta bemelegítő (*Sprachbad*) program szerepét töltheti be. (*Tandelfelt, 2003*)

A hallgatók egy kisebb hányada egy harmadik nyelven – feltehetőleg angolul – végezte a középiskolát.

Kötődés a svéd nyelvű felsőoktatáshoz

4. táblázat. Milyen szerepe volt számodra az egyetem/főiskola kiválasztásában a svéd nyelvnek?

	<i>Nagyon nagy</i>	<i>Meglehetősen nagy</i>	<i>Nem olyan nagy</i>	<i>Semmilyen</i>
Svéd nyelvűek	68,2	17,8	12,1	1,9
Kétnyelvűek	25,5	40,4	26,6	7,4
Finn nyelvűek	20,4	36,4	25,0	18,2

A 4. táblázat adataiból jól látszik, hogy a svéd nyelv elsősorban a svéd nyelvű diákok számára volt meghatározó, amikor továbbtanulásuk színhelyéről határoztak. A kétnyelvűek körében 66 százalék, a finn nyelvűeknél 57 százalék azok aránya, akik számára a svéd nyelv „nagyon nagy” vagy „meglehetősen nagy” jelentőséggel bírt az egyetem kiválasztásakor.

Figyelemreméltó emellett, hogy meglehetősen alacsony azon svéd nyelvű és kétnyelvű hallgató aránya, akik úgy érzik, számukra a nyelv egyáltalán nem játszott szerepet, amikor a továbbtanulásról döntöttek, és ez a válasz a finn ajkú hallgatók körében is csak kevesebb mint egyötödükre jellemző.

5. táblázat. Mennyire fontos számokra, hogy svéd tanítási nyelvű egyetemen/főiskolán tanulhatsz?

	Nagyon	Meglehetősen	Nem annyira	Egyáltalán nem
Svéd nyelvűek	61,7	21,5	15,9	0,9
Kétnyelvűek	21,3	43,6	25,5	9,6
Finn nyelvűek	18,2	43,2	22,7	15,9

Az 5. táblázat adataiból látható, hogy leginkább a svéd nyelvű diákok számára fontos, hogy az egyetemen/főiskolán svéd nyelven tanulhatnak, 62 százalékuk számára „nagyon”, 22 százalékuk számára „meglehetősen” fontos.

A kétnyelvűek körében ez az arány valamivel alacsonyabb; ugyanakkor, ha összevonnuk a „nagyon fontos” és a „meglehetősen fontos” válaszlehetőségek eredményeit, azt látjuk, hogy mind a kétnyelvűek, mind a finn nyelvűek körében 60 százalék felett van azok aránya, akik számára jelentőséggel bír, hogy az egyetemen/főiskolán svéd nyelven tanulhatnak.

A svéd nyelvűek kevesebb mint 1 százaléka állítja, hogy számára „egyáltalán nem fontos”, hogy svédül tanulhat, míg a kétnyelvűek körében a válaszadók 10 százaléka, a finn nyelvűek körében pedig a válaszadók 16 százaléka állítja ugyanezt.

6. táblázat. Mennyire fontos számokra a svéd iskolai környezet?

	Nagyon	Meglehetősen	Nem annyira	Egyáltalán nem
Svéd nyelvűek	59,8	24,3	15,0	0,9
Kétnyelvűek	24,5	41,5	25,5	8,5
Finn nyelvűek	11,4	29,5	38,6	20,5

Mivel mindkét svéd tanítási nyelvű felsőoktatási intézmény finn többségi környezetben található (Helsinkiben a svéd nyelvűek aránya mindössze 6 százalék), jellemző rájuk, hogy svéd egynyelvűségükkel egyfajta nyelvi szigetként működnek. A 6. táblázat kérdése arra kereste a választ, hogy mit jelent a hallgatók számára az egynyelvű, svéd iskolai környezet.

A svéd ajkú hallgató 60 százaléka számára „nagyon”, 24 százaléka számára „meglehetősen” fontos a svéd iskolai környezet, míg a kétnyelvűek 25, illetve 41 százaléka jelölte be ugyanezeket a válaszlehetőségeket. Érdekesnek tekinthető, hogy a finn ajkú hallgatók 11 százaléka számára ugyancsak „nagyon fontos”, 30 százalékuknak pedig „meglehetősen fontos”, hogy az iskolában svéd nyelven, svéd közegben zajlanak mindennapjaik. Természetes ugyanakkor, hogy a finn ajkú hallgatók 40 százalékának ez „nem annyira”, 20 százalékának pedig „egyáltalán nem” lényeges. A kétnyelvűeknek 9 százaléka, míg a svéd nyelvűeknek csak 1 százaléka állítja, hogy számára „egyáltalán nem fontos” a svéd iskolai környezet.

Megjegyzések

A finnországi svéd oktatás egyik sajátos jellemzője, hogy a diákok elenyésző kivétellel tanulmányaik teljes időtartama alatt ugyanazon a nyelven tanulnak. Ez azt jelenti, hogy az a svéd nyelvű, kétnyelvű vagy finn nyelvű diák, akit szülei svéd tanítási nyelvű általános iskolába írtak, minden valószínűség szerint svéd tanítási nyelvű középiskolában fog továbbtanulni, és svéd tanítási nyelvű egyetemre fog felvételizni. Ezt a jelenséget svédül „stigbundenhet”-nek nevezik, és nemcsak a svéd, hanem a finn, illetve a vegyes családból származó diákokra is egyaránt jellemző.

Catharina Lojander-Visapää finnországi svéd kétnyelvűség-kutató jórészt ezzel indokolja, hogy a nyelv egyfajta „láthatatlan tényezőként” van jelen, amikor a középiskolás diákok kiválasztják, hogy melyik egyetemen szeretnének továbbtanulni, mivel a finnországi svéd gimnáziumok látómezőjében mindenekelőtt a svéd tanítási nyelvű felsőoktatási intézmények szerepelnek. (Lojander-Visapää, 2006)

Ezt a körülményt feltétlenül szem előtt kell tartanunk, amikor a hallgatóknak a fenti három kérdésre adott válaszait értékeljük.

Nem tartozik közvetlenül a felsőoktatáshoz, tematikailag mégis ugyanebbe a csoportba soroltam a 7–8. táblázat kérdéseit is, melyek a svéd, illetve a finn nyelvhez való kötődést a jövő, az egyetem befejezését követő munkahelykeresés vetületéből közelítik meg.

7. táblázat. Mennyire fontos számokra, hogy a munkahelyeden tud majd használni a svéd nyelvet?

	<i>Nagyon</i>	<i>Meglehetősen</i>	<i>Nem annyira</i>	<i>Egyáltalán nem</i>
Svéd nyelvűek	25,2	43,0	28,0	3,7
Kétnyelvűek	5,3	31,9	43,6	19,1
Finn nyelvűek	25,0	31,8	34,1	9,1

8. táblázat. Mennyire fontos számokra, hogy a munkahelyeden tud majd használni a finn nyelvet?

	<i>Nagyon</i>	<i>Meglehetősen</i>	<i>Nem annyira</i>	<i>Egyáltalán nem</i>
Svéd nyelvűek	15,9	32,7	39,3	12,1
Kétnyelvűek	8,5	36,2	35,1	20,2
Finn nyelvűek	27,3	27,3	40,9	4,5

A 7–8. táblázat adatai meglehetősen kiegyensúlyozottnak, szimmetrikusnak tekinthetők. Megállapíthatjuk ugyanakkor, hogy jóval kevesebb svéd nyelvű hallgató számára fontos (16 százalék), hogy tudja használni majd munkahelyén a finn nyelvet, mint ahány finn nyelvű hallgató (25 százalék) számára fontos, hogy tudja majd használni munkahelyén a svéd nyelvet. Látható emellett, hogy magasabb azon svéd ajkú diákok aránya, akik számára egyáltalán nem fontos, hogy munkahelyükön használhassák a finn nyelvet, mint azok a finn ajkúak, akik azt állítják, számukra egyáltalán nem fontos, hogy munkájuk során svédül is beszélhessenek majd. E jelenség magyarázata elsősorban az lehet, hogy a finn anyanyelvű hallgatók egy jelentős része (egyharmada) svéd nyelven végezte korábbi iskoláit, és ennek következtében feltehetőleg van egy természetes kötődése a svéd nyelvhez; ezzel szemben a svéd hallgatók között egyetlen sincs, aki finn tanítási nyelvű általános iskolába, illetve gimnáziumba járt volna.

A legszembetűnőbb mindazonáltal az, hogy a kétnyelvűek körében mind a svéd, mind a finn nyelvűeknél jóval alacsonyabb azok aránya, akik számára „nagyon fontos”, és jóval magasabb azoknak az aránya, akik számára „egyáltalán nem fontos”, hogy akár a svéd, akár a finn nyelvet használni tudják munkahelyükön. Az „egyáltalán nem fontos” válaszlehetőséget a kétnyelvű diákok körében – három kivételtől eltekintve – mindkét nyelvvel kapcsolatban ugyanazok a hallgatók jelölték be. E rendkívül érdekes jelenség mögött feltehetőleg egyfajta identitásbeli bizonytalanság/labilitás húzódik meg.

Emellett érdekes az is, hogy a finn nyelvű diákok körében 57% azok aránya, akik számára nagyon vagy meglehetősen fontos, hogy munkahelyükön tudják majd használni a svéd nyelvet, és ennél kevesebb, csak 55 százalék azok aránya, akik ugyanezt a két válaszlehetőséget jelölték be a finnel kapcsolatban.

Kulturális orientáció

A hallgatók kulturális kötődésének feltérképezése céljából médiahasználati szokásaikra vonatkozó kérdéseket tettem fel. A finnországi svédok azon kevés kisebbségek egyike, akik számára a média teljes spektruma elérhető anyanyelvén.

Finnországban 1000 főre összesen 552,1 napilap esik. Egy tavaly márciusban közzétett felmérés szerint egy átlagos finn állampolgár három napilapot és nyolc hetilapot olvas rendszeresen (Finländarnas läsvanor stabila www.tvnytt.fi 2006.03.08). Svéd nyelven összesen kilenc napilap jelenik meg, melyek együttes példányszáma meghaladja a

142 ezret (www.levikintarkastus.fi). Ez azt jelenti, hogy Finnországban csaknem minden második svéd ajkú polgárra esik egy svéd napilap. A finnországi svédekről emellett ismert, hogy finn nyelvű és svédországi újságokat is olvasnak.

Az elektronikus médiumok tekintetében a svéd nyelvű kínálat nem ilyen nagy. Ugyan a finn közszolgálati televízió ötös csatornája svéd nyelvű, a számos finn adóval szemben nehezen tud versenyre kelni. Foghatók természetesen a svédországi televíziók is, ám ezek elsősorban Svédország lakosságának, és nem a finnországi svédeknek szólnak.

A rádiók közül svéd nyelvű a Radio Vega és a Radio Extrem, svéd nyelvű regionális rádióadók nincsenek.

A finnországi svédek rádióhasználatának egyik sajátossága, hogy az egynyelvű svéd családok több rádiót hallgatnak (3 és fél órát), mint a kétnyelvűek (2 és fél órát), a kétnyelvű családokban viszont több TV-t néznek (2 óra 35 perc), mint az egynyelvű svéd családokban (2 óra 20 perc). (*Nordqvist, 2002*)

A finnországi svédre jellemző, hogy a svéd médiumokhoz való kötődésüket akkor is megőrzik, ha vegyes házasságkötésre kerül sor, jóllehet svéd nyelvű médiahasználatuk ilyenkor felére csökken. (*Moring, 2007 megjelenés előtt*)

9. táblázat. Milyen gyakran olvasol svéd nyelven újságot?

	Naponta	Hetente többször	Hetente egyszer	Ritkábban
Svéd nyelvűek	73,8	18,7	3,7	3,7
Kétnyelvűek	40,4	18,1	17,0	24,5
Finn nyelvűek	20,5	18,2	18,2	43,2

10. táblázat. Milyen gyakran olvasol finn nyelven újságot?

	Naponta	Hetente többször	Hetente egyszer	Ritkábban
Svéd nyelvűek	23,4	37,4	22,4	16,8
Kétnyelvűek	39,4	40,4	13,8	6,4
Finn nyelvűek	59,1	31,8	6,8	2,3

A 9–10. táblázatból jól látszik, hogy a svéd nyelvűek körében magasabb azoknak az aránya, akik mindennap olvasnak svéd napilapot, mint a finn nyelvűek körében azoké, akik mindennap olvasnak finn lapot. Ugyanakkor, ha összeadjuk azoknak az arányát, akik naponta, illetve hetente többször olvasnak anyanyelvükön újságot, megállapítható, hogy ez az arány mind a svéd, mind a finn nyelvűek körében 90 százalék felett van.

A kétnyelvűek hozzávetőleg 40–40 százalékban állították, hogy napi rendszerességgel olvasnak finn vagy svéd nyelvű lapot. Figyelemreméltó emellett, hogy míg csaknem egy-egyedük ritkábban mint hetente olvas svéd újságot, a finn újságok tekintetében csak 6 százalékuk állította, hogy ritkábban mint hetente olvassa őket.

11. táblázat. Milyen gyakran nézel svéd nyelven TV-t?

	Naponta	Hetente többször	Hetente egyszer	Ritkábban
Svéd nyelvűek	27,1	19,6	29,9	23,4
Kétnyelvűek	7,4	24,5	19,1	48,9
Finn nyelvűek	9,1	27,3	25,0	38,6

12. táblázat. Milyen gyakran nézel finn nyelven TV-t?

	Naponta	Hetente többször	Hetente egyszer	Ritkábban
Svéd nyelvűek	47,7	29,9	12,1	10,3
Kétnyelvűek	54,3	28,7	7,4	9,6
Finn nyelvűek	68,2	18,2	2,3	11,4

A televízió nézés vonatkozásában kijelenthető, hogy mindhárom nyelvcsoporthoz lényegesen többet néz finn nyelvű TV-műsorokat, mint svéd nyelvűeket. (11–12. táblázat)

A svéd ajkú hallgatóknak 27 százaléka néz mindennap svéd TV-műsort, míg 48 százalékuk naponta néz finn nyelvű műsorokat. Figyelemreméltó emellett, hogy míg egynek csak ritkábban mint hetente nézi valamelyik svéd csatornát, a finn csatornákról csak 10 százalékuk állította ugyanezt.

A finn ajkúak közül mindössze 9 százalékuk néz naponta svéd nyelvű adást, míg mintegy 39 százalékuk ritkábban mint hetente teszi ugyanezt. Ezzel szemben csaknem 70 százalékuk naponta néz finn műsort, és csupán 11 százalékuk állítja, hogy ritkábban, mint hetente nézi valamelyik finn csatornát.

A kétnyelvűek körében csaknem nyolcszor annyian állították, hogy naponta néznek finn műsorokat mint akik naponta néznek svéd nyelvű műsorokat. Jellemző emellett, hogy míg a kétnyelvűek fele ritkábban mint hetente nézi valamelyik svéd csatornát, csupán 10 százalék körükben azok aránya, akik ritkábban mint hetente néznek finn TV-t.

13. táblázat. Milyen gyakran hallgatsz svéd nyelven rádiót?

	Naponta	Hetente többször	Hetente egyszer	Ritkábban
Svéd nyelvűek	17,8	14,0	16,8	51,4
Kétnyelvűek	4,3	6,4	7,4	81,9
Finn nyelvűek	4,5	13,6	18,2	63,6

14. táblázat. Milyen gyakran hallgatsz finn nyelven rádiót?

	Naponta	Hetente többször	Hetente egyszer	Ritkábban
Svéd nyelvűek	25,2	42,1	15,9	16,8
Kétnyelvűek	26,6	29,8	20,2	23,4
Finn nyelvűek	25,0	36,4	11,4	27,3

A 13–14. táblázat adatai alapján megállapítható, hogy a diákok lényegesen kevesebbet hallgatnak svéd nyelvű rádióműsorokat, mint finn nyelvűeket.

A svéd nyelvű diákok 18 százaléka naponta, 14 százalékuk hetente többször hallgat svéd műsort; miközben 25 százalékuk mindennap, 42 százalékuk pedig hetente többször hallgat finn rádiót.

A kétnyelvű diákok csaknem 82 százaléka, a finn nyelvűek 64 százaléka, míg a svéd nyelvűek 51 százaléka ritkábban mint hetente hallgat svéd rádiót. A kétnyelvűekre és a finn nyelvűekre emellett jellemző az is, hogy azok aránya, akik napi rendszerességgel hallgatnak svédül rádiót, 5 százalék alatt van, miközben 27 százalékuk, illetve 25 százalékuk naponta hallgat finn műsorokat. További érdekesség még, hogy a kétnyelvűek kevesebbet hallgatnak mind svéd, mind finn rádióműsort, mint a finn ajkúak.

Megjegyzések

A médiahasználatra adott válaszokból jól látszik, hogy a főiskolai/egyetemi hallgatók körében csak a finnországi svéd sajtó tűnik versenyképesnek a finn konkurenciával szemben. Ennek oka részben feltehetőleg az, hogy Finnországban a svéd sajtó nagy hagyományokkal rendelkezik (a kilenc svéd napilapból nyolcat a 19. században alapítottak), míg az elektronikus médiumok jóval fiatalabb intézmények. Mint már említettük, foghatók természetesen a svédországi TV csatornák is, ám ezek célközönsége főként Svédország lakossága.

A táblázatok adataiból látható még, hogy a megkérdezettek lényegesen ritkábban hallgatnak rádiót, mint amilyen gyakran újságot olvasnak vagy TV-t néznek, és különösen a finnországi svéd rádióadók iránt alacsony a diákok körében az érdeklődés, aminek oka lehet az is, hogy Finnországban hiányoznak a svéd regionális rádióadók.

Az identitás

A kérdőív utolsó két kérdése a nyelvi identitásra vonatkozott.

15. táblázat. Melyik nyelven beszélsz szívesebben?

	<i>Svédül</i>	<i>Nincs különbség</i>	<i>Finnül</i>
Svéd nyelvűek	91,6	8,4	0,0
Kétnyelvűek	44,7	42,6	12,8
Finn nyelvűek	4,5	45,5	50,0

A 15. táblázat adataiból jól látszik, hogy a svéd nyelvűek több mint 90 százaléka svéd nyelven beszél szívesebben, míg egy kisebb hányaduk számára nem jelent különbséget, hogy melyik nyelvet használja. Egyetlen svéd nyelvű diák sem állította, hogy finnül beszélne szívesebben.

A kétnyelvűek csaknem 13 százaléka a finn nyelvet használja szívesebben, míg a fennmaradó 87 százalék közel fele-fele arányban oszlik meg azok között, akik svédül beszélnek szívesebben, illetve akik nem érznek különbséget a két nyelv között.

Érdekes, hogy a finn nyelvű hallgatók közel 5 százaléka svéd nyelven beszél szívesebben. 45 százalékuk számára nem jelent különbséget, ha finnül vagy svédül beszél, míg 50 százalékuk a finn nyelvet használja szívesebben.

16. táblázat. Milyen identitásúnak érzed magad?

	<i>Svéd</i>	<i>Kétnyelvű</i>	<i>Finn</i>
Svéd nyelvűek	89,7	10,3	0,0
Kétnyelvűek	17,0	80,9	2,1
Finn nyelvűek	0,0	45,5	54,5

A közvetlenül a nyelvi identitás után érdeklődő kérdés meglehetősen érdekes eredményt hozott. (16. táblázat) A svéd nyelvű diákok több mint 10 százaléka kétnyelvűnek érzi magát. A kétnyelvű diákok 17 százaléka svéd nyelvűnek, alig 2 százaléka finn nyelvűnek, több mint 80 százaléka pedig kétnyelvűnek vallja magát. A finn nyelvű – azaz két finn anyanyelvű szülővel rendelkező – diákoknak ugyanakkor csak alig több mint fele vallja magát finn nyelvűnek, míg a többiek kétnyelvűnek (!) érzik magukat.

Megjegyzések

Amióta Finnországban általánossá vált a „kétnyelvű” kifejezés használata, a szó jelentését sokan félreértelmezik. Míg egyesek pusztán nyelvtudást, két nyelvben való jártasságot értenek rajta, mások számára a fogalom a nyelvi identitás egy formáját, tulajdonképpen kettős nyelvi azonosságtudatot jelent. (Lojander-Visapää, 2005) Feltehetőleg ez a fogalomzavar áll a háttérben annak, hogy olyan diákok, akiknek mindkét szülője svéd anyanyelvű, a családban csak a svéd nyelvet használják és svéd iskolába jártak, kétnyelvűnek vallják magukat, illetve, hogy olyan diákok, akik egynyelvű finn családból származnak, ugyancsak kétnyelvűnek vallják magukat.

Összegzés

A svéd nyelvűek

A három vizsgált nyelvcsoporthoz leghomogéenebbnek a svéd nyelvű hallgatók csoportja tekinthető. 96 százalékuk svéd iskolai háttérrel rendelkezik, és 90 százalékuk családja kizárólag a svéd nyelvet használja odahaza. Több mint 80 százalékuk számára „na-

gyon” vagy „meglehetősen” fontos, hogy svéd egyetemen, svéd nyelven és svéd iskolai környezetben tanul, s 60 százalékuk számára nagyon vagy meglehetősen fontos, hogy munkahelyén tudja majd használni a svéd nyelvet. Mintegy 93 százalékuk naponta vagy hetente többször olvas svéd újságot, s bár a svéd nyelvű TV-illetve rádióműsorok iránti érdeklődésük alacsonyabb, ez feltehetőleg inkább a médiakínálattal, mintsem nyelvi orientációjukkal áll összefüggésben.

Bár 9 százalékuk számára nem jelent különbséget, hogy svédül vagy finnül beszél, 10 százalékuk pedig kétnyelvűnek vallja magát, erre befolyással van a kétnyelvűséggel kapcsolatos, már említett fogalomzavar. Ezt megerősíteni látszik az a tény is, hogy azok közül a svéd nyelvűek közül, akik kétnyelvűnek érzik magukat, mindössze egy hallgató családja használja otthon a finn nyelvet is – míg a többi 10 svéd nyelvű hallgató, akinek családjában finnül is beszélnek, a svéd nyelvet használja szívesebben, és identitását tekintve svéd nyelvűnek vallja magát.

A kétnyelvűek

A kétnyelvű diákok 85 százaléka svéd iskolai háttérrel rendelkezik, és 77 százalékuk családja otthon vagy ugyanannyit használja a két nyelvet, vagy svédül beszél többet. Több mint 60 százalékuk számára „nagyon” vagy „meglehetősen” fontos, hogy svéd egyetemen, svéd nyelven és svéd iskolai környezetben tanul. 45 százalékuk számára nagyon vagy meglehetősen fontos, hogy munkája során használni tudja a finn nyelvet, és csak 37 százalékuk érez ugyanígy a svéd nyelvvel. Ugyanakkor meglepően magas körökben azok aránya, akik számára egyáltalán nem fontos egyik nyelv munkahelyi használata sem.

Médiahasználatukra a televízióval és a rádióval kapcsolatban az erős, míg az újságolvasással kapcsolatban az enyhe finn nyelvű túlsúly jellemző. E mögött minden bizonynyal nem tudatos nyelvválasztás áll, hanem sokkal inkább az a körülmény, hogy a finn médiakínálat lényegesen sokszínűbb a finnországi svédnél. Mindazonáltal 59 százalékuk naponta vagy hetente többször olvas svéd újságot, 32 százalékuk naponta vagy hetente többször néz svéd nyelvű tv műsort, míg 11 százalékuk naponta vagy hetente többször hallgatja valamelyik svéd rádióadót.

A kétnyelvűek 45 százaléka svédül beszél szívesebben, 43 százalékuk nem érez különbséget a két nyelv között, s csupán 13 százalék azon kétnyelvűek aránya, akik finnül beszélnek szívesebben. Utóbbi csoporton belül 50-50 százalékban oszlanak meg azok, akik svéd, és akik finn iskolai háttérrel rendelkeznek.

Identitását tekintve az összes kétnyelvű 17 százaléka svéd, 81 százaléka kétnyelvű, és mindössze 2 százaléka finn nyelvűnek vallja magát. Jellemző, hogy azok, akik identitásukat tekintve svéd nyelvűnek érzik magukat, minden esetben svéd iskolai háttérrel rendelkeznek, akik pedig finn nyelvűnek érzik magukat, minden esetben finn iskolai háttérrel rendelkeznek. Emellett a magukat svéd nyelvűnek érzők között egyetlen hallgató sincs, akinek családjában a finn nyelvet többet használnák, mint a svédet; a magukat finn nyelvűnek érzők között pedig egyetlen sincs, akinek családjában többet használnák a svéd nyelvet, mint a finnt.

A finn nyelvűek

A finn ajkú diákok egyharmada svéd iskolai háttérrel rendelkezik, 23 százalékukra pedig jellemző, hogy a svéd nyelvet is használja a családban (utóbbi arra utal, hogy bár egyik vagy akár mindkét szülője finn anyanyelvűként van regisztrálva, valószínűleg vegyes családból származik). 57 százaléka számára a svéd nyelv nagyon vagy meglehetősen fontos szerepet játszott a továbbtanulás színhelyének kiválasztásában; 60 százalékuk számára nagyon vagy meglehetősen fontos, hogy svéd nyelven tanulhat; míg 41 százalékuk számára ugyancsak nagyon vagy meglehetősen fontos a svéd iskolai környezet. 57

százalék azon finn nyelvű hallgatók aránya, akik számára nagyon vagy meglehetősen fontos, hogy munkahelyükön tudják majd használni a svéd nyelvet, és ennél kevesebb, csak 55 százalék azok aránya, akik ugyanezt a két válaszlehetőséget jelölték be a finn nyelvvel kapcsolatban.

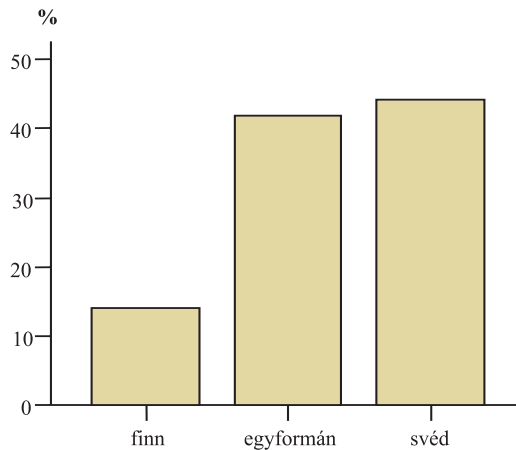
Bár médiahasználatukra a finn túlsúly jellemző, figyelemreméltó, hogy 39 százalékuk naponta vagy hetente többször olvas svéd újságot, 36 százalékuk naponta vagy hetente többször néz svéd nyelvű TV műsort, míg 18 százalékuk naponta vagy hetente többször hallgatja valamelyik svéd rádióadót.

46 százalékuk egyformán szívesen beszél mind svédül, mind finnül, és az identitás tekintetében ugyancsak 46 százalékuk kétnyelvűnek érzi magát. (A két csoport csak részben, 50 százalékban fedi egymást.)

Korrelációs vizsgálat

Felmerül a kérdés, hogy a kétnyelvű hallgatók körében a családban használt nyelv és az a nyelv, amelyen korábbi iskoláikat végezték – mint háttérváltozók – mennyire befolyásolja azt, hogy melyik nyelven beszélnek szívesebben, illetve milyen identitásúnak vallják magukat. Ennek vizsgálatához Pearson-féle korrelációs mérést végeztem.

Bár kutatásomban 94 kétnyelvű hallgató szerepelt, a korrelációs vizsgálatban, csak azt a 93-at vontam be, akik svéd vagy finn iskolai háttérrel rendelkeznek (egy hallgató angol tanítási nyelvű iskolába járt).

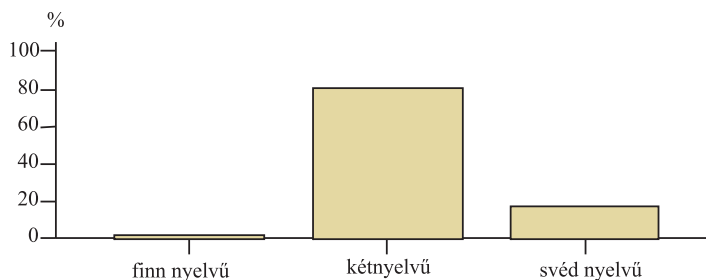

1. ábra. Melyik nyelven beszélsz szívesebben?

A korrelációs vizsgálat azt mutatta, hogy mind a családban használt nyelv, mind a gimnázium tanítási nyelve befolyásolja, hogy a hallgató melyik nyelven beszél szívesebben. (1. ábra) A családban használt nyelv esetében $r=0.362$, a középiskola nyelve esetében $r=0.482$ a korrelációs együttható, a korreláció mindkét esetben szignifikáns.

		A családban használt nyelv	Melyik nyelven beszélsz szívesebben
A családban használt nyelv	Pearson Correlation	1,000	**0,362
	Sig. (2-tailed)		0,000
Melyik nyelven beszélsz szívesebben	N	93,000	93,000
	Pearson Correlation	**0,362	1,000
	Sig. (2-tailed)	0,000	
	N	93,000	93,000

		<i>A gimnázium tanítási nyelve</i>	<i>Melyik nyelven beszélsz szívesebben</i>
A gimnázium tanítási nyelve	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1,000 93,000	**0,483 93,000
Melyik nyelven beszélsz szívesebben	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	**0,483 0,000 93,000	1,000 93,000

2. ábra. Milyen identitásúnak érzed magad?

A korrelációs vizsgálat azt mutatta, hogy mind a családban használt nyelv, mind a gimnázium tanítási nyelve befolyásolja, hogy a hallgató milyen identitásúnak érzi magát. (2. ábra) A családban használt nyelv esetében $r=0.479$, a középiskola nyelve esetében $r=0.297$ a korrelációs együttható, a korreláció mindét esetben szignifikáns.

		<i>A családban használt nyelv</i>	<i>Melyik nyelven beszélsz szívesebben</i>
A családban használt nyelv	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1,000 93,000	**0,479 0,000 93,000
Milyen identitásúnak érzed magad?	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	***0,479 0,000 93,000	1,000 93,000

		<i>A gimnázium tanítási nyelve</i>	<i>Melyik nyelven beszélsz szívesebben</i>
A gimnázium tanítási nyelve	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1,000 93,000	**0,297 0,004 93,000
Milyen identitásúnak érzed magad?	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	**0,297 0,004 93,000	1,000 93,000

Néhány további megfigyelés

A kutatás egyik legérdekesebb eredményének az tekinthető, hogy kiderült, a finn nyelvű hallgatók mind a svéd, mind a finn nyelvű elektronikus médiumokat többet használják, mint a kétnyelvűek. Figyelemreméltó emellett, hogy a finn ajkúak jövőbeli munkahelyük vonatkozásában is jobban ragaszkodnak mind a svéd, mind a finn nyelvhez, mint a kétnyelvűek csoportjának tagjai. A kétnyelvűek körében ezen kívül feltűnően magas (20 százalék) azok aránya, akik számára egyáltalán nem fontos, hogy munkájuk során majd használni tudják akár a finn, akár a svéd nyelvet. E sajátos jelenség oka feltehetőleg egyfajta, a nyelvi identitásban jelen lévő bizonytalanságban keresendő.

A finn ajkúakról kiderült, hogy – különösen a svéd iskolai háttérrel rendelkezők – jelentős mértékben integrálódnak a finnországi svéd társadalomba, kultúrába. Erre bizonyítékként nemcsak svéd nyelvtudásuk szolgálhat, hanem az is, hogy a svéd nyelv fontos számukra jövőbeli munkahelyük és médiahasználatuk szempontjából is, és a svéd nyelvű oktatás jelentősen alakította identitásukat is.

Az oktatás és az identitás kapcsolatának vizsgálata szempontjából érdekes összehasonlítani a jelen kutatás eredményeit egy 2006 őszi finnországi svéd gimnáziumokban végzett felmérés eredményeivel. (Vincze, 2007) Ha a főiskolai és egyetemi hallgatók között végzett kutatásban résztvevők közül csak azok válaszait vesszük figyelembe, akik svéd gimnáziumba jártak (4), és összevetjük őket a finnországi svéd gimnáziumokban kapott adatokkal, az alábbi eredményt kapjuk. (17. táblázat)

17. táblázat. Milyen identitásúnak érzed magad?

	<i>Svéd nyelvű</i>	<i>Kétnyelvű</i>	<i>Finn nyelvű</i>
Svéd nyelvű gimnazisták	68,7	31,3	0,0
Svéd nyelvű egyetemisták	90,3	9,7	0,0
Kétnyelvű gimnazisták	10,6	80,5	8,8
Kétnyelvű egyetemisták	19,3	80,7	0,0

Svéd nyelvű gimnazisták	N1=99
Svéd nyelvű egyetemisták	N2=103
Kétnyelvű gimnazisták	N3=113
Kétnyelvű egyetemisták	N4=83

A táblázatok adatai szerint mind a svéd nyelvűekre, mind a kétnyelvűekre jellemző, hogy az egyetemisták nagyobb arányban rendelkeznek svéd nyelvű identitással, mint a gimnazisták, s míg a kétnyelvű gimnazisták 9 százaléka finn nyelvűnek vallotta magát, a kétnyelvű egyetemisták között erre egyáltalán nem volt példa. Valószínű, hogy a fiataloknak életkoruk változásával nemcsak személyiségük, hanem identitásuk is fejlődik. Ugyanakkor az a körülmény, hogy mind a svéd nyelvűek, mind a kétnyelvűek csoportjánál van eltérés a gimnazisták és az egyetemisták identitása között, és ez az eltérés mindkét esetben azonos irányú, okot ad feltételezni, hogy a nyelvi identitás az oktatás teljes folyamata alatt alakul, és hogy a kisebbségi nyelvű általános iskolai, középiskolai és felsőfokú oktatás egyaránt szerepet játszik a kisebbségi identitás alakításában.

Záró gondolatok

Bár a kisebbségi felsőoktatás célja mindenekelőtt természetesen az, hogy biztosítsa a kisebbségi szakemberek képzését a felsőfokú végzettséget igénylő pályákon, kétségtelen, hogy társadalmi következményei sem elhanyagolhatóak.

Finnországban a svéd felsőoktatási intézmények nagymértékben hozzájárultak és hozzájárulnak ahhoz, hogy a svédek a mai napig meg tudták őrizni társadalmi presztízsüket, illetve, hogy a finn társadalmi élet gyakorlatilag minden területén jelen tudnak lenni. A finnországi svéd értelmiség képzése ugyanakkor továbbgyűrűzik a társadalomban is, növelve a kulturális fogyasztók számát: noha Finnországban csak kevesebb mint 300 ezer svéd él, hat svéd nyelvű színház működik, a svéd nyelven kiadott napilapok összes példányszáma meghaladja a 140 ezret, és rendkívül jelentős a svéd nyelvű könyvkiadás is.

A Svéd Társadalomtudományi Főiskola és a Svéd Közgazdasági és Kereskedelmi Egyetem hallgatói körében végzett kutatás mindezeket túl azt mutatta, hogy a kisebbségi nyelvű felsőoktatásnak az identitás alakításában is lehet szerepe.

Mindezek miatt a finnországi svéd felsőoktatás számos más kisebbség számára is vonzó és biztató példának tekinthető.

Jegyzet

(1) Språkfördelningen i Svenskfinland – befolkning enligt språk i svenska och tvåspråkiga kommuner i Finland 31.12.2006 printed: Svenska Finlands folkting
 (2) Az egyszerűbb kezelhetőség kedvéért a svéd többségű településeknek a svéd, a finn többségű településeknek a finn elnevezését használtam.
 (3) Erre jellemző eltérések azonban a svéd közösségen belül is akadnak: míg például Turkuban a 30 és

34 év közötti svéd nők 41%-a rendelkezik diplomával, az egyetemektől távol eső Åland-szigeteken ez az arány mindössze 6%. (Finnäs, 2004)

(4) Mivel célunk az volt, hogy az anyanyelvi oktatás identitásformáló szerepét a svéd oktatási rendszer két fázisában hasonlítsuk össze, ezekben a táblázatokban nem szerepelnek a finn vagy angol gimnáziumban végzett hallgatók adatai.

Irodalom

Finnäs, Fjalar (1996): *Elevtillströmningen till svenska grundskolor* Institutet för finlandssvensk samhällsforskning. Rapport nr 30. Vasa, Finland.
 Finnäs, Fjalar (1998): *Finlandssvenskarna 1996 – en statistisk översikt* Finlandssvensk rapport nr 37. Svenska Finlands folkting.
 Finnäs, Fjalar (2004): *Finlandssvenskarna 2002*. En statistik rapport Svenska Finlands Folkting Helsingfors. Finland.
 Finnäs, Fjalar – Saarela, Jan (2002): *Utbildningsbenägenheten i Svenskfinland* Forskningsrapport, Nr 39. Institutet för Finlandssvensk Samhällsforskning, Vasa.
 Lojander-Visapää, Catharina (2005): *Tvaspråkigheten medför problem?* *Nya Argus*, 8.
 Lojander-Visapää, Catharina (2006): *Studenternas val av svensk eller finsk språklig utbildning in: Räcker det med svenskan?* Svenska Litteratursällskapet Helsingfors, Finland.

Moring, Tom (2007, megjelenés alatt): *Media, language and identity*. Multilingual Matters Ltd.
 Nordqvist, Andrea (2002): *Tvaspråkiga finlandssvenskars radio och TV-bruk*. In Moring T. – Nordqvist A.: *Svenska Medier i Finland* Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors Universitet. Helsingfors, Finland.

Tandefelt, Marika (2003): *Tänk om... Svenska språknämndens förslag till handlingsprogram för svenskan i Finland*. Forskningscentralen för de inhemska språken Helsingfors, Finland.

Vincze László (2007): *Kétnyelvűség, oktatás és nyelvi identitás Finnországban*. *Modern nyelvtanítás*, 1.

Vincze László
 Duna Televízió

Vincze László a Svenska Litteratursällskapet támogatásával végezte kutatásait Finnországban

Általános iskolai tanulók tudásszerkezete

Az anyag és az anyag változásai

Az általános iskolások különböző korosztályai, az iskolakezdőket is beleértve, hogyan értelmeznek bizonyos természettudományos fogalmakat? Léteznek-e a nemzetközi szakirodalomban bemutatott tévképzetek a hazai iskolások körében, és vajon a Tudástér Elmélet alkalmazásával hogyan egészíthetők ki a hagyományos elemző módszerek?

Természettudományos fogalmaink fejlődése során hosszú utat kell bejárnunk, amíg a környezetünk első észlelése alapján kialakított értelmezéstől eljutunk a tudomány által elfogadott magyarázatokig. Az egyének fogalmi fejlődése mellett tanulságos a különböző életkorú tanulócsoportok vizsgálata is. A tudástér-elmélet legújabb eredményeinek felhasználásával meghatározható az egyes korosztályok jellemző tudásszerkezete. A tanulók eredményeiből kirajzolódik egy, az adott csoportra jellemző választékos tudásszerkezet, amely mögött a fogalmak megértésének és kognitív struktúrákba történő beágyazottságának mértéke húzódik meg. Ennek ismeretében meghatározható a tanulócsoportot jellemző tanulási út, melynek segítségével a tanítási folyamatot optimá-